

Asia: Lausunto toimintakulttuurin avoimuuden linjauksesta

Suomen tietokirjailijat ry kiittää mahdollisuudesta lausua osalinjauksesta. Yhdistys edistää suomalaista tietokirjallisuutta, valvoo tietokirjailijoiden tekijänoikeudellisia ja taloudellisia etuja, tukee tietoteosten kirjoittajia sekä edistää jäsentensä ammattitaitoa ja -etiikkaa. Suomen tietokirjailijat ry on Suomen suurin kirjailijajärjestö, joka edustaa yli 3 300 tieto- ja oppikirjailijaa.

Linjaus toimintakulttuurin kehittämisen tavoitteista ja toimenpiteistä on kokonaisuutena kannatettava. Linjauksessa korostetaan vastuullisuutta ja huomioidaan tältä osin ajankohtaisesti muun muassa tutkimusturvallisuus, tietosuoja, tekoäly ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus. Pidämme myönteisenä myös sitä, että linjauksessa huomioidaan tutkijoiden turvallisuus ja sananvapaus sekä tarjotaan tukea häirinnän ja maalittamisen kohteeksi joutuville tutkijoille.

Tekijänoikeuksia ei kuitenkaan mainita nykyisessä versiossa lainkaan, vaikka ne ovat keskeinen osa vastuullista avoimuutta sekä tutkimusjulkaisujen ja -aineistojen käyttöä sekä esimerkiksi edellä mainittua tekoälyosaamista. Linjauksesta tulisi ilmetä, että organisaatiot kehittävät tutkijoiden ja muun henkilöstön tekijänoikeusosaamista ja tietämystä erilaisista luparatkaisuksista sekä tarjoavat näitä koskevaa koulutusta ja neuvontaa. Tekijänoikeuksia koskevan koulutuksen tulee sisältyä toimintakulttuurin edistämiseen ja näkyä myös toimenpiteissä. Siten tekijänoikeudet olisi perusteltua mainita edellä esitettyyn tapaan linjauksen tavoitteessa 1.

Ilmettelemme, miksi tekijänoikeudet jäävät toistuvasti mainitsematta Avoimen tieteen ja tutkimuksen koordinaation linjauksissa. Olemme kiinnittäneet asiaan huomiota myös aiemmissa lausunnoissamme, emmekä haluaisi toistuvasti lausua samoista asioista, varsinkin kun kyseessä on näin perustavanlaatuinen asia. Linjauksen johdannon mukaan päivityksen yhteydessä on käyty läpi kaikki koordinaation piirissä tehdyt aiemmat linjaukset, mutta tekijänoikeuksia ei ole tästä huolimatta nostettu esiin. Toivomme, että tekijänoikeudet otettaisiin tulevaisuuden linjauksissa aktiivisesti huomioon.

Helsingissä 11.9.2026

Sanna Haanpää
Toiminnanjohtaja
Suomen tietokirjailijat ry

Mikko Niemelä
Juristi
Suomen tietokirjailijat ry